

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ХУДОЖНЬО-ТЕХНІЧНИЙ КОЛЕДЖ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії ЧХТК

М. М. Серватинський

« 17 » березня 2021 р.

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ З ГЕОГРАФІЇ
ДЛЯ ВСТУПНИКІВ, ЯКІ ВСТУПАЮТЬ ДО
ЧЕРКАСЬКОГО ХУДОЖНЬО-ТЕХНІЧНОГО КОЛЕДЖУ
В 2021 РОЦІ
НА ОСНОВІ ПОВНОЇ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Розглянуто та схвалено
на засіданні циклової комісії викладачів
суспільно-економічних та гуманітарних дисциплін
Протокол № 8 від 17.03. 2021 р.

Схвалено на засіданні приймальної комісії ЧХТК

17 березня 2021 р.

Протокол № 4

Географія: програма вступного іспиту з навчальної дисципліни/ Розробник
Жмайло О. В.

Черкаський художньо-технічний коледж. – Черкаси, 2021. – 27 с.

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка.....	4
2. Зміст програми.....	5
3. Основні географічні поняття	14
4. Основні вміння і навички.....	18
5. Структура, зміст та оцінювання завдань вступних випробувань...	19
6. Зразок екзаменаційного завдання.....	22
7. Література.....	27

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Дану програму розроблено для вступників до Черкаського художньо – технічного коледжу відповідно до вимог повної загальної середньої освіти з урахуванням чинної навчальної програми та завдань ЗНО з географії, затвердженої Міністерством освіти і науки України.

Загальноосвітня цінність географії полягає у формуванні світоглядного розуміння природи Землі, її географічної оболонки як природного та природно-техногенного середовища, в якому протікає життя людини. У процесі вивчення географії в учнів формується просторове уявлення про земну поверхню, вони розвивають уміння усвідомлено орієнтуватися в соціально-економічних, суспільно-політичних і геоекологічних подіях у державі та світі. Географія є не тільки джерелом нових відомостей про Землю, а й основою для формування гуманістичного світогляду, виховання дбайливих господарів, любові до рідного краю, набуття умінь і навичок адаптації до навколишнього середовища, адекватної поведінки в ньому.

На екзамені з географії вступники до Черкаського художньо – технічного коледжу повинні показати вміння:

1. Орієнтування на місцевості та використання різних видів масштабу.
2. Читання топографічних карт.
3. Знання основних картографічних, географічних понять і термінів.
4. Роботи із статистично – географічним матеріалом.
5. Креслення картодіаграм, графіків, складання схем, таблиць і їх аналіз.
6. Встановлення взаємозв'язків і взаємозалежностей між об'єктами і явищами природи.
7. Опису чи характеристики природних і економічних об'єктів за типовим планом та ін.

Вступний екзамен з географії відбувається в письмовій формі у вигляді тестів.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

I. Загальна географія

Географія як наука, розвиток географічних досліджень.

Об'єкт дослідження географічної науки. Поняття «геосистема». Рівні геосистем. Джерела географічних знань. Методи географічних досліджень. Розвиток уявлень про форму, розміри та рухи Землі. Найвизначніші географічні відкриття, видатні мандрівники. Вітчизняні вчені-географи. Сучасні географічні дослідження та їх значення.

Способи зображення Землі. Зображення земної поверхні на малюнку, плані, карті, глобусі, аерофотознімку та космічному знімку. Поняття «план місцевості», «географічна карта», «топографічна карта». Орієнтування на місцевості, поняття «азимут» та їх використання. Картографічні проекції та спотворення. Елементи градусної сітки. Визначення географічних координат об'єктів, напрямків, відстаней за градусною сіткою на карті і глобусі. Способи картографічного зображення об'єктів і явищ на загально географічних та тематичних картах. Визначення абсолютної та відносної висоти місцевості, глибини морів і океанів. Види масштабу. Способи вимірювання відстаней на географічних картах. Класифікація карт. Географічні і прямокутні координати. Визначення на топографічній карті географічних та прямокутних координат окремих точок, географічних і магнітних азимутів, абсолютних та відносних висот точок. Значення карт у житті людини, суспільства.

Географічні наслідки параметрів і рухів Землі як планети.

Геоїд. Показники руху Землі навколо своєї осі. Добова ритміка в географічній оболонці. Основні види часу. Визначення місцевого та поясного часу, перехід від місцевого часу до поясного. Пояси освітленості на Землі. Сила Коріоліса. Змінюваність висоти Сонця над горизонтом та тривалості світлового дня. Орбітальний рух Землі: основні характеристики, географічні наслідки. Причини зміни пір року.

Літосфера та рельєф. Внутрішня будова Землі. Поняття «земна кора»,

«літосфера», «літосферна плита», «тектонічні структури», «платформа», «плита», «складчаста область». Будова та типи земної кори, гірські породи ц мінерали, що її складають. Корисні копалини, їх класифікація за походженням. Геологічне літочислення, геологічний вік. Внутрішні і зовнішні процеси змін в земній корі. Основні форми земної поверхні. Рельєф. Значення рельєфу в господарській діяльності людини.

Атмосфера та клімат. Будова атмосфери, властивості повітря в тропосфері. Теплові пояси, їх межі. Атмосферний тиск. Вітер. Загальна циркуляція атмосфери. Вода в атмосфері: випаровування, вологість. Повітряні маси і атмосферні фронти. Поняття «клімат». Кліматичні пояси та області. Вплив клімату на господарську діяльність.

Гідросфера. Поняття «гідросфера» та її складові. Світовий океан та його частини: океани, моря, затоки, протоки. Властивості вод Світового океану та причини їх неоднорідності. Води суходолу, чинники їх нерівномірного розподілу. Річки, озера, болота, штучні водойми, льодовики, підземні води, термальні й мінеральні води. Ресурсний потенціал Світового океану. Прісна вода як ресурс.

Біосфера та ґрунти. Поняття «біосфери» та її межі. Складові біосфери, особливості її поширення на земній кулі. Рослинність суходолу і океану. Тваринний світ суходолу і океану. Біологічні ресурси. Ґрунт, ґрунтовірні чинники. Типи ґрунтів.. Ґрунтовий покрив, рослинність і тваринний світ суходолу та океану.

Природні комплекси. Географічна оболонка – найбільший природний комплекс Землі, її межі та властивості. Сучасний етап розвитку географічної оболонки. Антропосфера. Природні зони Землі, їх особливості. Карта природних зон. Чинники порушення широтної зональності на поверхні. Азональні природні комплекси. Зміна природних комплексів під впливом господарської діяльності людини.

II. Географія материків і океанів

Океани: Тихий океан, Атлантичний океан, Індійський океан, Північно-Льодовитий океан. Особливості фізико-географічного положення океанів, теоретичні відомості про освоєння та дослідження різних частин Світового океану. Походження океанічних западин унаслідок руху літосферних плит. Геологічна будова та рельєф дна океану. Характерні риси клімату. Властивості водних мас та океанічні течії. Своєрідність органічного світу океанів. Природні ресурси та їх використання. Проблема забруднення океанічних вод.

Материки:

Африка. План географічної характеристики материка. Дослідження. Тектонічна будова, рельєф, корисні копалини. Кліматичні пояси, типи клімату. Води суходолу. Природні зони. Екологічні проблеми. Найвідоміші об'єкти, віднесені до Світової спадщини ЮНЕСКО.

Австралія. Своєрідність географічного положення. Історія відкриття і дослідження. Тектонічна будова, рельєф, корисні копалини. Кліматичні пояси та типи клімату. Води суходолу. Своєрідність і унікальність органічного світу материка. Природні зони. Об'єкти Австралії, віднесені до Світової природної спадщини ЮНЕСКО.

Південна Америка. Географічне положення. Дослідження материка. Тектонічні структури і рельєф. Корисні копалини. Кліматичні пояси і типи клімату. Найбільші річки і озера. Природні зони. Висотна поясність в Андах. Зміни природи материка людиною. Найвідоміші об'єкти Південної Америки, віднесені до Світової спадщини ЮНЕСКО.

Антарктида. Міжнародне співробітництво у дослідженні природних умов і природних ресурсів. Українська дослідна станція «Академік Вернадський». Тектонічна будова і рельєф Антарктиди. Кліматичні умови. Рослинний і тваринний світ. Природні ресурси та їх охорона.

Північна Америка. Географічне положення. Історія відкриття.

Тектонічні структури, рельєф, корисні копалини. Кліматичні пояси і типи

клімату. Води суходолу. Основні річкові системи. Озера. Природні зони, висотна поясність в горах. Сучасні екологічні проблеми. Найвідоміші об'єкти, віднесені до Світової природної спадщини ЮНЕСКО.

Євразія. Географічне положення Євразії. Поділ материка на дві частини світу. Дослідження. Тектонічна будова. Рельєф, корисні копалини. Загальні риси клімату. Кліматичні пояси і типи клімату. Води суходолу. Природні зони. Вертикальна поясність. Зміни природи материка людиною. Найвідоміші об'єкти, віднесені до Світової природної спадщини ЮНЕСКО.

III. Фізична географія України

Географічне положення, формування території України.

Формування території, розміри, кордони, адміністративно–територіальний поділ. Географічне (фізико-, економіко-, політико-) положення України. Розташування території України стосовно годинних поясів.

Природні умови і ресурси України.

Рельєф, тектонічна, геологічна будова, мінеральні ресурси.

Форми земної поверхні на території України. Основні тектонічні структури. Геологічна будова. Неотектонічні рухи. Формування рельєфу. Типи рельєфу за походженням. Господарська оцінка рельєфу. Корисні копалини, їх класифікація за використанням, закономірності поширення на території України. Проблеми раціонального використання мінеральних ресурсів.

Клімат і кліматичні ресурси. Кліматотвірні чинники. Розподіл сонячної енергії на території України. Повітряні маси, атмосферні фронти, циклони та антициклони, що впливають на територію України. Сезонні погодні умови та явища. Вплив погодно–кліматичних умов на здоров'я і господарську діяльність людини. Охорона атмосферного повітря.

Води суходолу та водні ресурси. Загальні гідрологічні особливості території України. Поверхневі води. Річки. Основні річкові басейни та системи. Живлення і режим річок. Річковий стік, витрати води. Озера, їх

типи. Болота, їх типи і поширення, причини заболочення. Водосховища та канали. Підземні води. Основні артезіанські басейни. Водні ресурси України, шляхи їх раціонального використання та охорони.

Ґрунти та ґрунтові ресурси. Умови ґрунтоутворення, структура ґрунту, ґрунтові горизонти, родючість. Основні типи ґрунтів, закономірності їх поширення в Україні. Дослідження В.Докучаєва. Ґрунтові ресурси України. Заходи з раціонального використання й охорони ґрунтових ресурсів.

Рослинний і тваринний світ України. Різноманітність рослинності, тваринного світу в Україні. Червона та Зелена книги України. Рослинні та тваринні ресурси, їх охорона і відтворення.

Ландшафти України. Рівнинні ландшафти, їх різноманітність. Природні зони України. Гірські ландшафти Українських Карпат і Кримських гір, особливості їх зміни з висотою, використання та охорона. Природні умови і ресурси Чорного та Азовського морів, проблеми їх раціонального використання.

Природокористування. Використання природно–ресурсного потенціалу України. Основні види забруднень довкілля в Україні. Природно–заповідний фонд України. Основні заходи щодо раціонального використання природних ресурсів та охорони довкілля. Природокористування в умовах сталого розвитку.

IV. Населення України та світу

Демографічні процеси та статево–віковий склад населення світу та України. Кількість та динаміка населення в світі та в Україні. Чинники та просторові особливості природного руху населення у світі, в Україні. Статево–вікова, шлюбно–сімейна структура населення світу, в Україні. Тривалість життя. Особливості демографічної політики у країнах з різним типом відтворення. Міграції, їх показники чинники та вплив на відтворення населення і його перерозподіл у світі. Якість життя як чинник природного і

механічного руху населення.

Розселення. Густота населення. Територіальні відмінності густоти населення в світі й Україні. Міські і сільські населенні пункти, критерії їх розмежування в Україні та країнах світу. Міське і сільське населення. Урбанізація, причини, що її зумовлюють. Види урбанізації. Субурбанізація. Міські агломерації, мегаполіси, мегалополіси. Світові міста. Особливості сільських населених пунктів.

Етнічний склад населення. Релігійний склад населення. Етноси.

Найпоширеніші мовні сім'ї. Однонаціональні та багатонаціональні країни. Національний склад населення України. Національні меншини та етнічні групи, основні райони їх розселення. Світові релігії. Найпоширеніші релігійні конфесії в Україні.

Зайнятість населення в світі й Україні. Трудові ресурси. Кількість і якість трудових ресурсів. Економічно активне населення. Зайнятість населення. Проблеми зайнятості населення.

V. Україна і світове господарство

5.1 Національна економіка і світове господарство.

Національна економіка. Поняття «економічний розвиток» та його показники: валовий внутрішній продукт (ВВП), структура ВВП, індекс людського розвитку (ІЛР). Секторальна модель економіки країни. Форми суспільної організації виробництва. Чинники розміщення виробництва. Форми просторової організації національної економіки.

Світове господарство. Світова економіка, світовий ринок. Типи економічних систем. Типізація країн світу за рівнем економічного розвитку, місце України в ній. Сучасні тенденції розвитку світового господарства. Глобалізація та регіональна економічна інтеграція. ТНК та їх вплив на функціонування міжнародної економіки. Глобальна економіка. Міжнародні економічні організації.

5.2 Первинний сектор господарства.

Сільське господарство. Лісове господарство.

Сільське та лісове господарство, їх значення в сучасному світі.

Складники сільського господарства. Сільське господарство світу. Географія основних зернових і технічних культур та виробництва продукції

тваринництва. Сільське господарство України. Розміщення в Україні виробництва зернових і технічних культур, картоплярства, овочівництва, баштанництва, виноградарства. Структура та розміщення тваринництва.

Зональна спеціалізація сільського господарства України..Лісові пояси світу.

Лісове господарство в Україні.

Добувна промисловість. Показники ресурсозабезпеченості країн

мінеральними ресурсами. Видобування вугілля, нафти і природного газу.

Найбільші в світі басейни. Основні й перспективні райони видобування

кам'яного вугілля, нафти, природного газу в Україні. Видобування

металічних руд в світі та в Україні. Видобування інших видів природної

сировини в Україні та країнах світу. Експорт мінеральної сировини з

України.

5.3 Вторинний сектор господарства.

Виробництво та постачання електроенергії. Типи електростанцій.

Паливно–енергетичний баланс. Електроенергетика світу. Відмінності в структурі виробництва електроенергії на електростанціях різних типів у

країнах світу. Електроенергетика України. Найбільші ТЕС, АЕС, ГЕС, ЛЕП.

Використання відновлюваних джерел енергії. Експорт електроенергії з України.

Металургійне виробництво. Сучасні технології виробництва чавуну,

сталі. Сучасні чинники розміщення підприємств чорної металургії.

Кольорова металурія. Металургійне виробництво світу. Найбільші країни–

виробники та країни–споживачі чорних металів. Виробництво чавуну, сталі,

прокату в Україні – технології, основні центри, місце України на світовому

ринку чорних металів. Основні центри виробництва кольорових металів в

Україні.

5.4 Хімічне виробництво. Виробництво деревини, паперу.

Чинники розміщення основних виробництв хімічних речовин і хімічної продукції, гумових і пластмасових виробів. Хімічне виробництво в Україні. Основні центри виробництва хімічної продукції та чинники їх формування. Найбільші країни–виробники мінеральних добрив, полімерів, ліків. Виробництво деревини й паперу в світі та в Україні: значення, особливості технологій та чинники розміщення підприємств. Найбільші в світі країни – виробники деревини та паперу.

Виробництво будівельних матеріалів в Україні.

Виробництво машин та устаткування. Різноманітність підприємств та чинники їх розміщення. Машинобудування світу. Найбільші країни–виробники літаків, легкових автомобілів, морських суден, верстатів, комп'ютерів, робототехніки. Машинобудування в Україні. Найбільші центри виробництва транспортних засобів, промислового обладнання, сільськогосподарської техніки, побутової, електротехнічної та електронної продукції.

Виробництво тканин, одягу, взуття, харчових продуктів.

Особливості виробничого процесу та чинники розміщення підприємств, що виробляють тканини різних видів, одяг, шкіряно–взуттєву продукцію. Найбільші на світовому ринку країни–виробники та країни експортери тканин, одягу та взуття. Чинники та центри розміщення цих виробництв в Україні. Чинники розміщення підприємств, що виробляють харчові продукти. Виробництво продуктів харчування в світі: сучасні тенденції, вплив глобалізації та національних традицій, взаємозв'язок з агробізнесом. Харчова промисловість в Україні.

5.5 Третинний сектор господарства.

Транспорт. Транспорт, його роль у національній економіці та формуванні світового господарства. Види транспорту, їхні переваги й недоліки. Транспорт світу. Країни, що вирізняються високим рівнем розвитку мережі залізниць й автомобільних шляхів. Найбільші морські

порти, аеропорти. Найбільші судноплавні річки світу. Міжнародні транспортні коридори. Транспорт України. Міжнародні транспортні коридори на території України.

Туризм. Туризм як складник національної економіки, його види.

Туристична інфраструктура. Основні туристичні регіони світу. Туризм в Україні. Туристичні райони в Україні. Об'єкти Світової спадщини ЮНЕСКО в світі та в Україні.

Торгівля. Фінансові послуги. Комп'ютерне програмування. Наукова діяльність. Освіта. Охорона здоров'я.

Торгівля як вид послуг, її форми, показники. Світовий ринок товарів і послуг. Основні напрями зовнішньоторговельних зв'язків. СОТ. Регіональні зони вільної торгівлі. Торгівля в Україні: структура експорту й імпорту товарів та послуг; чинники концентрації торгівлі в населених пунктах, регіонах. Фінансові послуги. Світові центри банківсько-фінансової діяльності. Особливості розміщення фінансових установ в Україні. Роль науки й освіти в суспільстві. Найвідоміші наукові центри у світі та Україні. Країни-лідери на світовому ринку комп'ютерного програмування. Аутсорсинг інформаційних технологій в світі та в Україні. Найвідоміші центри медичного обслуговування, лікувально-оздоровчого туризму в Україні та світі.

VI. Регіони та країни

Регіони світу. Європа. Азія. Америка. Океанія. Африка. (економіко-географічна характеристика країн за типовим планом). Особливості ЕГП

регіону, сучасна політична карта, форми державного правління, територіального устрою. Природні умови і ресурси регіону. Населення регіону: демографічні процеси, природний та механічний рух, структура населення. Урбанізація та її типи в регіоні.

Особливості економіки країн регіону. Первинний сектор економіки.

Вторинний сектор економіки. Третинний сектор економіки. Зв'язки України

з країнами регіону.

Країни світу: економіко–географічна характеристика. Німеччина.

Франція. Велика Британія. Італія. Польща. Білорусь. Росія. Японія.

Китай. Індія. Австралія. Сполучені Штати Америки. Канада. Бразилія.

Єгипет. Південна Африка (ПАР).

Економіко–географічна характеристика країн за типовим планом: місце країни у світі та регіоні; основні чинники, що визначають місце країни в МГПП; система розселення; особливості сучасного розвитку країн, секторальна структура економіки; домінуючі складники третинного сектору; промислові виробництва, що визначають міжнародну спеціалізацію країни; особливості аграрного сектору; характерні риси просторової організації господарства: зовнішні економічні зв'язки, зв'язки з Україною.

VII. Глобальні проблеми людства. Сталий розвиток

Поняття про глобальні проблеми та причини їх виникнення. Проблеми війни і миру. Проблеми тероризму. Екологічна проблема. Сировинна й енергетична проблема. Демографічна і продовольча проблеми. Проблема подолання відсталості країн, що розвиваються. Взаємозв'язок глобальних проблем. Роль світової громадськості та міжнародних організацій у їх розв'язуванні. Сталий розвиток – стратегія людства на XXI століття.

ОСНОВНІ ГЕОГРАФІЧНІ ПОНЯТТЯ

План місцевості - це креслення невеликої ділянки місцевості у великому масштабі за допомогою умовних знаків.

Географічна карта - це зменшене, узагальнене образно-знакове зображення земної поверхні на площині, створене на певній математичній основі.

Топографічна карта - це великомасштабна загальногеографічна карта, що містить великий обсяг інформації про розміщення та властивості найважливіших природних і суспільних об'єктів місцевості.

Азимут - це кут, утворений між напрямком на який-небудь предмет місцевості й напрямком на північ.

Земна кора - це тверда верхня оболонка Землі.

Літосфера - це зовнішня тверда оболонка Землі, що включає всю земну кору і частину верхньої мантії Землі.

Літосферна плита - це найбільший блок літосфери Землі, обмежений зонами розломів. По розломах відбувається переміщення літосферних плит (зіткнення, розсування тощо).

Тектонічні структури - це форми залягання гірських порід, що утворилися під впливом рухів земної кори (опускань, підняття тощо), як правило, обмежені розломами.

Атмосфера - це повітряна оболонка Землі.

Клімат - це багаторічний режим погоди певної місцевості. Характеризується на основі узагальнення результатів метеорологічних спостережень.

Гідросфера - це водна оболонка Землі між атмосферою і земною корою, представлена сукупністю океанів, морів і континентальних водних мас.

Біосфера - це цілісна оболонка існування живої матерії на планеті.

Ґрунт - це особливе природне тіло, яке утворилося в тонкому верхньому шарі земної кори внаслідок взаємодії всіх природних компонентів. До складу ґрунту входять гірські породи, повітря, вода, живі й відмерлі організми та гумус (перегній).

Рослинність - це сукупність рослин, пов'язаних між собою і пристосованих до існування в більш-менш однакових умовах навколишнього середовища.

Географічна оболонка - це планетарний природний комплекс, у межах якого взаємодіють та проникають одна в одну нижня частина атмосфери, верхня частина літосфери (земна кора), уся гідросфера й біосфера.

Природний комплекс - це однорідна за природними умовами територія.

Географічний пояс - це широтні смуги, кожна з яких має порівняно однорідний клімат, що визначається кількістю сонячної радіації та переважаючими повітряними масами.

Природна зона - це зональний комплекс менший за географічний пояс, основними характеристиками якого є співвідношення вологи і тепла.

Материк - це велика ділянка суходолу, що з усіх боків омивається водою.

Частина світу - це регіон суші, який включає материки або їх великі частини разом з найближчими островами.

Платформа - це жорстка малорухома ділянка літосферної плити, що складається з кристалічного або складчастого фундаменту й осадового чохла. У рельєфі відповідає великим рівнинам. За віком фундаменту виділяють давні й молоді платформи.

Щит - це частина платформи, у межах якої фундамент виходить на поверхню або перекритий малопотужним осадовим чохлом (до 500 м). Утворився внаслідок тривалого підняття ділянки платформи.

Плита - це ділянка платформи, де фундамент занурений на глибину і всюди перекритий осадовим чохлом.

Область складчастості - це ділянка земної кори, в межах якої шари гірських порід зім'яті в складки.

Природний рух населення - це зміна кількості населення в результаті біологічних процесів народжуваності та смертності.

Природний приріст населення - це різниця кількості народжених і кількості померлих за певний період.

Депопуляція - це процес систематичного скорочення чисельності населення з одночасним погіршенням його якісних характеристик.

Еміграція - це виїзд за межі країни на постійне місце проживання.

Імміграція - це в'їзд громадян на постійне місце проживання до країни.

Міграція - це механічний рух населення, тобто переміщення людей по території.

Сальдо міграції - це різниця між кількістю емігрантів та іммігрантів.

Місто - це населений пункт, що має понад 10 тис. жителів, які зайняті переважно у несільськогосподарських галузях.

Село - це населений пункт, в якому люди ведуть сільський спосіб життя і займаються переважно сільським господарством.

Агломерація - це група населених пунктів, між якими існують тісні зв'язки та часті «маятникові міграції» населення.

Урбанізація - це процес зростання кількості населення міст і посилення їхньої ролі в економічному і культурному житті суспільства.

Субурбанізація - це процес зростання і розвитку приміської зони великих міст, внаслідок відтоку населення з міст.

Система розселення - це сукупність населених пунктів певної території, неоднакових за кількістю мешканців і функціями, об'єднаних різними видами зв'язків.

Трудові ресурси - це частина населення, що має загальноосвітні й професійні знання необхідні для роботи в суспільному господарстві.

Економічно активне населення - це населення віком 15 - 70 років, яке пропонує свою робочу силу для виробництва товарів та послуг.

Зайнятість населення - це діяльність громадян, пов'язана із задоволенням особистих і суспільних потреб.

Безробіття - це складне соціально-економічне явище, при якому частина економічно активного населення не має роботи і заробітку.

Географічне середовище - це частина природи, з якою взаємодіє людське суспільство.

Ресурсозабезпеченість - це співвідношення між відомими запасами природних ресурсів та розмірами їх використання.

Природокористування - це система заходів, спрямованих суспільством на вивчення, освоєння, охорону та перетворення географічного середовища.

Господарство - це історично сформована сукупність підприємств і установ, завданням яких є задоволення різноманітних потреб людини.

Національний господарський комплекс - це господарська діяльність окремої країни.

Міжнародний географічний поділ праці - це процес спеціалізації країн на виробництві певних видів продукції або наданні певних послуг.

НТР (Науково-технічна революція) - це докорінний якісний переверот рівня продуктивних сил на основі перетворення науки на головний чинник суспільного виробництва.

Галузь - це група підприємств, що випускають один вид продукції або спеціалізуються на наданні однотипних послуг.

Міжгалузевий комплекс - це сукупність близьких за профілем діяльності технологічно пов'язаних галузей (територіально-виробничої, агропромислової, паливно-енергетичної та ін.), які виробляють однотипну продукцію.

Територіальна структура господарства - це поєднання і взаємозв'язки промислових центрів, вузлів і районів.

Валовий національний продукт (ВВП) - це показник, що виражає сукупну вартість усього обсягу товарів і послуг, вироблених на території країни, незалежно від національної приналежності підприємств.

Національний дохід - це сукупність усіх доходів в економіці незалежно від того, де працюють підприємства - у своїй країні чи за кордоном.

Транспортний комплекс - це сукупність усіх видів транспорту, об'єднаних між собою транспортними вузлами.

Транспортний вузол - це комплекс споруд у пункті, де перетинаються не менш як три магістралі одного або двох видів транспорту та відбувається обмін вантажами.

Вантажообіг - це перевезення певної кількості вантажу на певну відстань за певний період.

Пасажиροобіг - це перевезення певної кількості пасажирів на певну відстань за певний період.

Економічний район - це географічне цілісна територіальна частина народного господарства, яка має міцні внутрішньо-економічні зв'язки, свою виробничу спеціалізацію і нерозривно зв'язана з іншими частинами суспільним територіальним поділом праці.

Країна - це територія з визначеними кордонами і населенням, яка в політико-географічному відношенні може бути залежною або мати державний суверенітет.

Держава - це суверенні політичні утворення, що здійснюють владу на певній території та забезпечують в її межах господарську діяльність.

Залежна держава - це країна, що перебуває під владою іноземних держав-метрополій.

Глобальні проблеми людства - це сучасні проблеми існування й розвитку людства з метою запобігання світовій термоядерній війні і забезпечення миру для всіх народів; подолання розриву в рівні соціально-економічного розвитку між розвиненими країнами і тими, що розвиваються, подолання голоду, убогості й неписьменності; регулювання стрімкого зростання населення в країнах, що розвиваються; запобігання катастрофічному забрудненню навколишнього середовища; забезпечення людства необхідними ресурсами — продовольством, промисловою сировиною, джерелами енергії; запобігання негативним наслідкам розвитку науки і техніки.

ОСНОВНІ ВМІННЯ І НАВИЧКИ

Вступник повинен:

- 1 Розрізняти окремі географічні явища чи об'єкти (гори, рівнини, суходіл і океани і т.д.).
- 2 Знати визначення основних понять і термінів, вміти їх класифікувати; застосовувати наукову термінологію.
- 3 Вміти користуватись географічною картою.
- 4 Вміти аналізувати статистичні дані про господарство, населення; знати обов'язкову географічну номенклатуру.
- 5 Вміти на практиці застосовувати теоретичні знання; пояснювати причинно-наслідкові зв'язки в природі і господарстві.
- 6 Усвідомлювати сучасну географічну картину світу, здійснювати оцінку певних процесів і явищ.
- 7 Пояснювати прикладне значення географічних знань.
- 8 Аргументувати свої твердження і висновки, вміти працювати з джерелами географічної інформації.
- 9 Розв'язувати проблемні завдання.
- 10 Розуміти сучасну геополітичну ситуацію в світі та світові соціально-економічні процеси.

СТРУКТУРА, ЗМІСТ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЗАВДАНЬ ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ

Зміст випробування складається з двох частин, які відрізняються за складністю та формою завдань.

У першій частині пропонується 30 завдань з вибором однієї правильної відповіді. Завдання з вибором відповіді вважається виконаним правильно, якщо вказана тільки одна літера, якою позначена правильна відповідь. Правильне розв'язання кожного завдання цього блоку оцінюється двома балами, якщо ж вказана студентом відповідь є неправильною, то виконання завдання оцінюється у 0 балів.

Друга частина складається із 8 завдань, де потрібно знайти відповідність. Правильне розв'язання кожного завдання цього блоку оцінюється чотирма балами: якщо у бланку відповідей вказано правильні відповіді до завдання, то за це нараховується 4 бали, якщо ж вказана учнем відповідь є неправильною,

то бали за таке завдання не нараховуються. Часткове виконання завдання другої частини оцінюється 1 балом за кожну вірну відповідність.

Переведення оцінки в балах у оцінку за 12-бальною системою оцінювання. Сума балів, нарахованих за правильно виконані абітурієнтом завдання, переводиться в оцінку за 12-бальною системою оцінювання рівня навчальних досягнень абітурієнтів за спеціальною шкалою.

Максимально можлива сума балів за випробування становить 92. Відповідність кількості набраних балів оцінці за 12-бальною системою оцінювання навчальних досягнень наведено в таблиці 1.

Таблиця

Кількість балів	Оцінка за шкалою 1–12 балів
0–7	1
8–14	2
15–22	3
23–29	4
30–36	5
37–44	6
45–51	7
52–59	8
60–67	9
68–75	10
76–83	11
84–92	12

Таблиця 2

ТАБЛИЦЯ
переведення тестових балів, отриманих учасниками зовнішнього незалежного оцінювання за виконання завдань
сертифікаційної роботи з географії, у рейтингову оцінку (за шкалою 100 – 200 балів)*

Тестовий бал	Рейтингова оцінка 100 – 200	Тестовий бал	Рейтингова оцінка 100 – 200	Тестовий бал	Рейтингова оцінка 100 – 200	Тестовий бал	Рейтингова оцінка 100 – 200
0	не склав	23	не склав	51	150	79	189
1	не склав	24	не склав	52	151	80	190
2	не склав	25	не склав	53	153	81	191
3	не склав	26	не склав	54	155	82	191,5
4	не склав	27	100	55	157	83	192
5	не склав	28	102	56	159	84	193
6	не склав	29	104	57	160	85	194
7	не склав	30	106	58	162	86	195
8	не склав	31	107	59	164	87	196
9	не склав	32	109	60	165	88	197
10	не склав	33	111	61	167	89	198
11	не склав	34	114	62	168	90	198,5
12	не склав	35	116	63	170	91	199
13	не склав	36	118	64	171	92	200
14	не склав	37	120	65	172		
15	не склав	38	122	66	174		
16	не склав	39	124	67	175		
17	не склав	40	127	68	176		
18	не склав	41	129	69	178		
19	не склав	42	131	70	179		
20	не склав	43	133	71	180		
21	не склав	44	135	72	181		
22	не склав	45	137	73	182		
		46	139	74	183		
		47	142	75	184		
		48	144	76	186		
		49	146	77	187		
		50	148	78	188		

*Затверджено головою експертної комісії з питань визначення результатів зовнішнього незалежного оцінювання, що використовуються під час прийому до навчальних закладів, при Українському центрі оцінювання якості освіти

ЗРАЗОК ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО ЗАВДАННЯ

Завдання 1- 30 мають по чотири варіанти відповіді, з яких лише один правильний. Виберіть правильний, на Вашу думку, варіант відповіді й позначте його.

1. Виберіть державу з федеративним устроєм?

- А** Італія **Б** Японія **В** США **Г** Франція

2. Політично незалежна держава називається:

- А** суверенною **Б** залежною **В** протекторатом **Г** залежною територією

3. Найавторитетніша і найбільша міжнародна організація світу:

- А** НАТО **Б** ООН **В** ЄС **Г** СНД

4. Виберіть поняття, яке позначає виїзд громадян зі своєї країни до іншої держави на постійне проживання або на тривалий період?

- А** міграція **Б** еміграція **В** імміграція **Г** рееміграція

5. На політичній карті світу Україна -

- А** федеративна держава, яка має у своєму складі самоврядні території
Б унітарна держава, частина території якої є тимчасово окупованою
В союзна держава, до складу якої входять автономні землі, краї
Г держава- конфедерація, членів якої можна вважати суверенними

6. У північній частині якого материка неможливо побачити Полярну зірку?

- А** Євразії **Б** Північної Америки **В** Африки **Г** Австралії

7. Червоне море є внутрішнім, знаходиться між тропічними пустелями, у нього не впадає жодна річка. Чому воно не може випаруватися і висохнути?

- А** отримує ропу з Мертвого моря
Б поповнюється підземними джерелами
В знаходиться в тектонічному розломі
Г сполучене протокою з Індійським океаном

8. Яку область земної кулі називають Антарктикою?

- А** сукупність усіх островів материкового походження навколо Антарктиди
Б центральну частину Антарктиди з найнижчими температурами повітря
В прибережні води Світового океану навколо Антарктиди

Г Антарктиду разом з прибережними водами та прилеглими островами

9. Держава, до якої не належать самокеровані утворення називається:

А федерація **Б** конфедерація **В** унітарна **Г** унія

10. Позначте найбільшу форму міського населення

А агломерація **Б** мегаполіс **В** місто **Г** конурбація

11. Країна експортер нафти:

А Китай **Б** США **В** ОАЕ **Г** Україна

12. Чому Австралію можна назвати «Європою навпаки»?

А у тектонічній будові материка немає платформ

Б річки завжди повноводні, а опадів випадає менше

В на півночі континенту тепліше, ніж на півдні

Г збереглися різні види копитних і хижих тварин

13. Чому для Кордильєр Аляски характерне потужне гірське зледеніння?

А гори складені переважно магматичними та осадовими породами

Б це високі гори, розташовані в субарктичному кліматичному поясі

В на схилах гір багато витоків великих річок та їхніх приток

Г у горах зі зміною висоти змінюються природні комплекси

14. Чим подібні природні ландшафти прерій Північної Америки та пампи Південної Америки?

А пустельним ландшафтами **Б** плоскогірним рельєфом **В** домінуванням трав **Г** стадами бізонів

15. Яке твердження щодо географічного положення України є правильним?

А розташована в одній частині світу

Б омивається водами двох океанів, трьох морів

В знаходиться на стику трьох літосферних плит

Г розміщена в п'яти природних зонах

16. Яка особливість річок в Українських Карпатах є чинником розвитку гідроенергетики в цьому регіоні?

А формують широкую заплаву

Б взимку не замерзають

В навесні виходять з берегів

Г мають великий похил

17. Для економіки аграрної країни характерним є переважання:

А сільського господарства **Б** невиробничої сфери **В** промисловості **Г** сфери послуг

18. Основу міждержавних економічних відносин складає:

А територіальний поділ праці **Б** спеціалізація господарства **В** міжнародний поділ праці **Г** інтернаціоналізація господарства

19. Виберіть державу з монархічною формою правління:

А Йорданія **Б** Греція **В** Італія **Г** Індія

20. Урбанізація – це:

А зростання і підвищення частки міського населення в країні, регіоні

Б зростання чисельності населення в країні, світі

В процес вирівнювання економічного розвитку

Г наявне працездатне населення країни

21. Позначте мегаполіс, розміщений в США:

А Англійський **Б** Токайдо **В** Сан-Сан **Г** Рейнський

22. Позначте міста, що виконують суто політико-адміністративні функції:

А Бонн, Канберра **Б** Кембрідж, Гейдельберг **В** Ніцца, Брайтон **Г** Чикаго, Детройт

23. Назвіть країну, в якій найбільше розвинута чорна металургія:

А Португалія **Б** Мексика **В** Великобританія **Г** Японія

24. Виберіть країни, які мають найбільші запаси мідної руди:

А Казахстан, Україна, Китай

Б Австралія, Алжир, Італія

В Канада, Франція, Танзанія

Г Замбія, Заір, Чилі

25. Найважливішою глобальною проблемою людства є:

А збереження миру на Землі **Б** значна кількість населення **В** голод **Г** проблема житла

26. В Австралії боксити залягають на поверхні потужними пластами. Визначте особливості розроблення цих родовищ.

А великі кар'єри, низькі затрати

Б глибокі рудники, значна капіталомісткість

В автоматизовані шахти, загроза землетрусів

Г свердловини, високий рівень безпеки

27. Укажіть основну причину зменшення протягом останніх десятиліть впливу сировинного чинника на розташування матеріаломістких виробництв у США.

- А** прискорення темпів індустріалізації
- Б** стрімкий розвиток транспорту
- В** збільшення дефіциту трудових ресурсів
- Г** зростання вартості енергоносіїв

28. Що зумовило збільшення в структурі експорту Індії частки машин, устаткування, програмного забезпечення?

- А** поліпшення географічного положення країни
- Б** збільшення обсягів видобування рудної сировини
- В** розвиток кустарно-ремісничого виробництва
- Г** зростання рівня кваліфікації робочої сили

29. Яка тенденція характерна для розміщення виробництва морських суден у світі?

- А** зміщення в Азію
- Б** концентрація в Західній Європі
- В** збільшення відриву Америки
- Г** зосередження в нових індустріальних країнах Америки

30. Укажіть приклад раціонального природокористування.

- А** багаторазове використання води на підприємстві
- Б** насипання териконів поблизу вугільних шахт
- В** розорювання цілинних ділянок степу
- Г** поздовжня оранка схилів на полях

У завданнях 31-38 до кожного з чотирьох рядків інформації, позначених цифрами, доберіть один правильний, на Вашу думку, варіант, позначений буквою. Поставте позначки в таблицях відповідей на перетині відповідних рядків (цифри) і колонок (букви).

31. Установіть відповідність між країнами та формами державного устрою:

1 Кувейт	А конституційна монархія
2 Україна	Б абсолютна монархія
3 США	В парламентсько-президентська республіка
4 Швеція	Г президентська республіка
	Д джамахірія

32. Визначте відповідність між країнами і їх географічним положенням:

1 континентальне	А Україна
2 приморське	Б Білорусія
3 країна -архіпелаг	В Ісландія
4 острівні	Г Японія

33. Установіть відповідність між країнами і релігіями:

1 православні	А Польща
2 католики	Б США
3 протестанти	В Казахстан
4 мусульмани	Г Японія
	Д Росія

34. До кожного виробництва в Україні визначте перспективний напрям розвитку за Концепцією сталого розвитку.

1 видобування руд кольорових металів	А використання вторинної сировини та відходів рослинництва
2 виробництво електроенергії	Б освоєння невичерпних і відновлювальних джерел і ресурсів
3 виробництво паперу	В комплексне використання мінеральних ресурсів
4 вирощування фруктів, ягід	Г модернізація магістральних газопроводів
	Д упровадження біотехнологій

35. Встановіть відповідність між глобальними проблемами та країнами, де вони існують найбільше:

1 Китай	А екологічна проблема
2 Україна	Б проблема війни і миру
3 Пакистан	В демографічна проблема
4 Нігерія	Г продовольча
	Д освоєння космосу

36. Установіть відповідність між водоймою та її функцією в господарстві України.

1 річка Західний Буг	А облаштування лінії державного кордону
2 Куяльницький лиман	Б формування грязелікувального курорту
3 канал Дніпро – Кривий Ріг	В затоплення порогів для наскрізного річкового судноплавства
4 Дніпровське водосховище	Г постачання води великим промисловим підприємствам
	Д розвиток найбільшого в країні району птучного зрошення

37. Для кожної галузі промисловості визначте проблему, що зменшує її потенційні можливості розвитку в Україні на сучасному етапі.

1 точне машинобудування	А виснаження легкодоступних сировинних ресурсів
2 бавовняна промисловість	Б повна залежність від імпорту сировини
3 нафтовидобувна промисловість	В сезонний характер більшості виробництв
4 плодоовочеконсервна промисловість	Г недостатній розвиток інноваційної інфраструктури (мережі технопарків)
	Д висока енергомісткість виробництва

38. Встановіть відповідність між країнами і екологічними проблемами в них:

1 збільшення площ пустель

2 кислотні дощі

3 забруднення річок

4 деградація ґрунтів

А Індія

Б Британія

В США

Г Австралія

ЛІТЕРАТУРА

- 1 С. Кобернік, Р. Коваленко Географія. Довідник для абітурієнтів і школярів - Літера, 2019
- 2 С. Кобернік, Р. Коваленко Географія. Підручник. 10 клас. – Генеза, 2018
- 3 Й. Гілецький Географічні задачі та їх розв'язування. – Мандрівець, 2018
- 4 Т. Гільберг Географія. Підручник. 8 клас. – Грамота, 2016
- 5 Т. Гільберг Географія. Підручник. 6 клас. – Грамота, 2017
- 6 Т. Місюра Експрес - підготовка до ЗНО. Географія. – АССА, 2018
- 7 В. Бойко Географія. Материки та океани. 7 клас. – Перун, 2019